DESPRE VARIETATEA NEOLOGISMELOR

Ina VOLOȘCIUC
Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *Every language is an instrument and a vehicle of thought that is blocked by words, the "center of the linguistic system" [Algeo]. The more changes occur in the society (war, technology, pandemic, etc.), the more bricks are laid in the formation of new words. The only real "reason" for language change is native speakers who use their language and, in this sense, respect or neglect their linguistic traditions [Coseriu], hence, when a speaker is looking for a suitable word to render an object, a activity, invention and cannot find it, he/she invents it.*

Keywords: *nonce word, occasionalism, neologism, term, newness*

Natura dinamică a limbilor permite să facă față provocărilor, evenimentelor și circumstanțelor neprevăzute în realitatea extralingvistică. Schimbarea limbii este o proprietate universală a unei limbi vii. Această schimbare este de obicei influențată de mai mulți factori care variază de la aspecte lingvistice formale ale fonologiei, morfologiei, sintaxei și semanticii până la factori nelingvistici ai aspectelor sociale și pragmatice. Așadar, izbucnirea pandemiei de COVID-19 a schimbat fără precedent lumea, modul de viață, dar și a influențat limbajul.

Fiecare limbaj este un instrument și un vehicul de gândire care este blocat de cuvinte, „centrul unui sistem lingvistic" [Algeo]. Cu cât apar mai multe schimbări (război, tehnologie, pandemie etc.) în societate, cu atât mai multe cărămizi sunt așezate în formarea cuvintelor noi. Singura „cauză" adevărată a schimbării într-o limbă sunt vorbitorii care își folosesc limba și, în acest sens, își respectă sau neglijează tradițiile lingvistice [Coseriu], așa că atunci când un vorbitor caută un cuvânt adecvat pentru a reda un obiect, o activitate, o invenție și nu poate găsi, el îl inventează. Astfel, Coseriu arată că limbajul se bazează pe două principii universale: creativitatea şi alteritatea. Pe de o parte, limbajul este în esența sa activitate de creație, pe de altă parte, limbajul este şi al altora. Orice activitate liberă conține propria sa deontologie, adică conform savantului „propriul său mod de a trebui să fie", deoarece libertatea omului istoric este „o libertate ordonată prin propriile sale norme». Chiar dacă această activitate este realizată de către vorbitori în mod individual, ea se produce de fiecare dată după anumite norme, „de acord cu anumite tradiții ale comunităților stabilite în istorie (care sunt, întâi de toate, comunități lingvistice), adică de acord cu o anumită tehnică a limbajului". [1]

Scopul acestui articol este de a determina starea neoplasmului, în identificarea etapelor procesului de dezvoltare a cuvântului nou format, în timpul căruia capacitățile potențiale ale sistemului lingvistic sunt realizate, pentru a desemna noi obiecte, concepte, procese. Descrierea semnelor schimbătoare de diferite tipuri neoplasme (cum ar fi relația cu factorul timp, gradul de noutate, disponibilitatea, dependența de context, prezența autorului). Așadar, se va determina tranziția neoplasmele de la un stadiu la altul.

Cursul de dezvoltare a unui cuvânt nou (cu transformarea acestuia din cuvântul potențial-ocazional în neologism) reprezintă etapele de dezvoltare și aprobare a unui cuvânt nou în vorbire, atunci când acest cuvânt nou este create în baza unui model existent, realizând potențialul limbii, își păstrează noutatea de ceva timp.

În diferite stadii de dezvoltare, un cuvânt nou are un set de trăsături anumit (aparținând vorbirii, creativității, derivării productivitate, disponibilitate inițială, expresivitate, noutate a lexicalului semnificații, facultate nominativă, sincron-diacronic - difuzitate, apartenența la o dependență individuală și contextuală), le schimbă esența și rolul. Trecerea de la o etapă la alta se datorează pierderii apartenenței la vorbire, creativitate, disponibilitate, și apartenență individuală.

Înțelegerea și decodarea corectă a unui cuvânt nou din text se bazează pe utilizarea adecvată a parametrilor contextuali și direct este determinat de lungimea contextului, precum și de prezența anumitor cunoștințe de bază în destinatarul noului cuvânt.

Tradițional, se folosesc mai mulți termeni pentru a se referi la cuvinte noi - acesta este ocazionalism, un cuvânt potențial și un neologism.

Așadar, un CUVÂNT POTENȚIAL este un cuvânt care nu există cu adevărat, dar poate fi creat din nou în vorbirea unui individ şi reflectând potențialul de dezvoltare şi reaprovizionare a existentului sistem lingvistic. Э. Ханпира sublinieză: «Потенциальное слово — это слово, которое может быть образовано по языковой модели высокой продуктивности, а также слово, уже возникшее по такой модели, но еще не вошедшее в язык». Г.О. Винокур consideră că: «В каждом языке, наряду с употребляющимися в повседневной практике словами, существуют, кроме того, своего рода «потенциальные слова», т.е. слова, которых фактически нет, но которые могли бы быть, если бы того захотела историческая случайность (слониха/слон; китиха/кит). Spre exemplu Nancy N. Soja, Susan Carey, şi Elizabeth Spelke au utilizat “blicket”, “stad”, “mell”, “coodle”, “doff”, “tannin”, “fitch”, pentru a testa cunoştinţele copiilor cu privire la distincția dintre substanțele non-solide și obiectele solide.[2]

OCAZIONALISM, un alt termen pentru a numi un cuvânt nou, este un cuvânt nou creat în discursul unui individ pe nevoie de ocazie, care posedă o noutate absolută de formă, de unică folosință, dar și de natură dual (datorită faptului că există posibilitatea pătrunderii ocazionalismului în limbaj datorită cererii societății), dependent de context și atrăgând atenția cu neobișnuit și expresivitate exprimarea gândurilor. Potrivit E. Hanpira (Э. Ханпира) «Окказиональное слово — это неизвестное языку слово, образованное по языковой малопродуктивной или непродуктивной модели либо по окказиональной (речевой) модели...» Ocazionalismul a fost menționat pentru prima dată în articol «Окказиональные слова и лексикография» de Н.И. Фельдман. La rândul său, formațiunea ocazională este, de asemenea, implementată în două ipostaze:

1. cuvântul nu este cerut de societate și este unic, rămâne în statutul potențial-ocazional;
2. cuvântul este solicitat, apoi capătă statutul de neologism

Dar, din moment ce cuvântul potențial codifică o posibilitate, atunci în stadiul său de implementare există o combinație a unui cuvânt potențial și apare ocazionalismul și o formație ocazional-potențială, adică cuvântul de fapt produs care există în vorbire, cu șanse de dezvoltare potențială în neologism. Spre exemplu din Harry Potter “Dementor”, “quidditch”, Expecto Patronum, Imperius, Levicorpus!, «It’s Amortentia! It’s the most powerful love potion in the world!» said Hermione», «Это – Амортентия! Это – самое мощное любовное зелье в мире!»– сказала Гермиона», “Тихо тянет сытый конь, Дремлет Богатырь. Бледной лунью плещет бронь в шелковую ширь” (И. Уткин), Маяковский В.В.: «...не летим, а молньимся» («150 миллионов»), «Обфренчились формы костюмы ладного» («Дачный случай»), «То розовым, то голубым акварелит небо хрусталик Араратика» («Пятый Интернационал»), ”I can name – Kung flu. I can name 19 different versions of names. Many call it a virus, which it is. Many call it a flu. What difference. I think we have 19 or 20 versions of the name,” a declarat D. Trump.

Dezvăluirea completă a dezvoltării unui nou cuvânt dă naștere la NEOLOGISM, un cuvânt, de fapt nou, împrumutat sau nou format de individ, creat pentru nevoia de timp și fixat dicționar, adică a devenit un fapt al limbii.

I. Busuioc în articolul ”Despre neologisme şi neologie” consideră necesar de deosibit ce exact se subînțelege sub ”nou”, menționând că ” Jean Prouvost şi Jean-François Sablayrolles1 deosibeşte dificultăţi pe două paliere: conceptul <neologism> este mult mai complex şi nu poate fi cuprins, delimitat prin eticheta atât de simplă a „noului” iar dincolo de neologism cercetătorul care ar vrea să-l definească/descrie, este confruntat cu un proces, nu mai puţin complex, şi anume acela de formare a acestor noi unităţi lexicale, pe care nu îl poate trece cu vederea şi nici nu trebuie s-o facă. În ceea ce priveşte primul palier, intervin în primul rând dificultăţile legate de datare; autorii menţionaţi mai sus propun să se ia în considerare un „sentiment al noului” [3]

Intrând în profunzimea termenului neologism, care pare ușor a fi explicat, deoarece, civilizația noastră a făcut un salt enorm în ultimii decenii, și apar neclarități. Conceptul este mult mai complex decât o simplă etichetă a „noului”.

Mulți autori, inclusive Crystal, descriu neologismele ca fiind cuvinte „nonce" dintre numeroasele neologisme create, adaptate, mutilate, foarte puține supraviețuiesc. Un cuvânt nonce este „o formațiune lingvistică pe care un vorbitor o inventează în mod conștient sau o face accidental cu o singură ocazie […] formațiunile Nonce au ajuns ocazional să fie adoptate de comunitate - caz în care încetează, de către definiție, a fi „nonce" (forme utilizate „pentru (n) odată") și a deveni neologisme "(Crystal 1997). Cristal întărește o afirmație anterioară din Quirk și colab (1985) conform căreia „marea majoritate a unor astfel de noi formațiuni rămân încercări neinstituționalizate de lexicalizare ". [4]

Cea mai exactă definiție a fost dată de Alain Rey, renumit lingvist, lexicograf și terminolog francez. Alain Rey își definește termenul „noi unități într-un cod lingvistic specific", pentru a satisface scopuri imediate și practice. În 1975, Alain Ray a creat un model teoretic, sugerând că „...., neologismul va fi perceput ca aparținând limbajului în general sau doar unuia dintre uzanțele sale speciale; sau ca aparținând unei utilizări specifice unui subiect care poate fi specializată sau generală. "[5]

Helge Niska în lucrarea sa Explorations in Translational Creativity: Strategies for Interpreting Neologisms (1998) susține că neologismele sunt semnele unui proces creativ, „un produs relațional nou, care crește din unicitatea individului, pe de o parte, și a materialelor, evenimentele, oamenii sau circumstanțele vieții sale pe de altă parte. " [6] O astfel de creativitate este evidentă mai ales în calcul, unde inventatorii neologismelor „nu sunt deosebit de conștienți de respectarea regulilor de formare a cuvintelor" [7]. Dar textul datelor solicită consistență, care este mai important decât creativitatea (Silvia, 2001). În timp ce Bauer recunoaște că atât „productivitatea, cât și creativitatea dau naștere unui număr mare de neologisme" (1983: 63)

Despre sentimentul neologic

Humboldt considera că un prim motiv de apariția neologismelor este "forța spiritual a națiunilor" care este vie și autonomă, fața de această forță limba se conformează. A.Adelstein, I. Kuguel și G. Resnik propun următoarele criterii pentru a determina caracterul neologic al cuvintelor precum cronologic, psiholingvistic și lexicografic. Parametrul cronologic vizează istoria unui cuvânt. Criteriul psiholingvistic identifică perceperea cuvântului ca fiind nou. Lexicografic presupune delimitarea trăsăturii neologice a unui cuvânt în funcție de includerea sa în dicționare, așadar, dacă cuvântul nu este înscris într-o lucrare lexicografică, este considerat drept un neologism.

Însă viața neologismului este fluctuantă [8](Pruvost-Sablayrolles, pp.36-37), și dacă în Germania, sec. 18, durata sentimentului neologic al unui termen tehnic era de 30, în anii 80 durata unui neologism se considera, în lingvistica franceză circa 10 ani, în secolul nostru durată "sentimentului de neologie" conform Pruvost-Sablayrolles se restrânge la jumătate, fiind circa 5 ani. Tendința este suficient de clară, existența neologismelor este generată de evoluția societății, dezvoltarea mijloacelor de comunicare, schimbările provocate de pandemia globală. EXEMPLE:

Deși, încă la sfârșitul secolului 20, în 1984, Th. Hristea susținea că toți termeni internaționali trebuie considerați neologisme, indiferent de vechimea lor în limba. Astfel el categoriza filozof și filozofie, atestate în sec.17, drept neologice. Însă, dacă comparăm abordarea lui A.Adelstein, I. Kuguel și G. Resnik și cea lui Th. Hristea, prima este mai relevantă.

„L'emprunt est un intrus" (Împrumutul este un intrus) sublinia L.Deroy, menționând despre căile de pătrundre ale neologismelor. (Deroy, p.215). Apar numeroase probleme de adaptare a unui neologism într-o limbă. Așadar, M.V. Basinskaya [9] oferă patru criterii propuse de M.T. Cabre pentru a determina noutatea unei unități lexicale:

1. Psihologic: un cuvânt este un neologism, a cărui noutate este resimțită de vorbitorii nativi.
2. Criteriul instabilității formale sau semantice sistematice, care se referă la neologismele cuvântului, caracterizat prin instabilitate semantică, morfologică, fonetică sau grafică.
3. Criteriul lexicografic, care implică faptul că un neologism este un cuvânt absent în dicționarele normative ale unei limbi date.
4. Criteriul diacronic definește neologismul ca un cuvânt care apare într-un text modern într-o limbă dată și care nu a mai făcut parte din acest limbaj.

N.V. Kuznetsova citează cinci factori care contribuie la intrarea unei unități lexicale în vocabularul limbii, care au fost selectați de omul de știință american Alan Metcalf: frecvența de utilizare; discretie; diversitate de utilizatori și situații; generarea altor forme și semnificații; rezistența conceptului.

Utilizarea neologismului în definiția dicționarului şi utilizarea neologismului în unitatea frazeologică sunt considerate criterii suplimentare pentru stabilirea neologismului în limbă.

Parianou și Kelandrias au observat că neologismele trec prin alte trei etape:

- creație, neologismul instabil este încă nou, fiind propus sau fiind doar de un public limitat Epstein (2005) numește un astfel de neologism protologism (un alt neologism) „din protos grecesc, primul + logos grecesc, cuvânt, prin analogie cu prototipul și neologismul . ‘
- Proces, când este difuzat, dar nu este încă acceptat pe scară largă
- Înființare, în cele din urmă este stabilizată şi identificabilă, după ce a obținut aprobarea pe scară largă; o astfel de „stabilitate” este indicată de apariția sa în glosare, dicționare și corpuri mari. Cu toate acestea, chiar și ultima etapă poate să nu fie ultima. (Parianou & Kelandrias, 2002: 756).

Criteriile menționate mai sus pentru filtrarea și acceptarea neologismului sunt diferite și au abordări diferite, dar aduc aceleași concluzii. De îndată ce un cuvânt inventat are calitatea de noutate, originalitate, neobișnuință, prospețime și acceptare de către public, acesta deține statutul de neologism, deoarece neologismele ajută limba să crească, să schimbe și să reflecte succesul, schimbările societății și civilizației umane. Cuvintele care au fost inventate de dragul invenției au șanse mari să fie acceptate în limbajul lingvistic şi mai departe în familia lexicografică de cuvinte.

Vasile Bahnaru propune ca termenul neologism „să fie rezervat numai pentru cuvintele împrumutate de curînd dintr-o limbă străină, cele formate pe teren românesc cu ajutorul resurselor interne de derivare sau calchiate după modele străine, iar celelalte unităţi lexicale, cele mai multe «fiind bătrîne ca iarna» în română, să fie repartizate la straturile lexicale corespunzătoare (vocabularul comun sau esenţial, ştiinţific şi tehnic, vocabularul livresc etc.)” [10] ”Suntem de părere că a sosit timpul să renunțăm la termenul neologism (cu semnificație atât de extinsă, cunoscută numai în lingvistica română), …iar termenul neologism să-l limităm la denumirea cuvintelor intrate recent în limbă fie dintr-o limbă străină, fie formate în română, fie calchiate după unele modele străine.” (p.121)

În aceeași ordine de idei, Coseriu încă, în 1977, a menționat „Cuvintele se schimbă continuu, nu numai din punct de vedere fonetic, ci şi din punct de vedere semantic, un cuvânt nu este niciodată același (...) în fiecare moment se manifestă ceva care deja a existat şi ceva care niciodată n-a existat înainte; o inovaţie în forma cuvântului, în folosirea sa, în sistemul său de asociaţie” [11]

Totodată, suntem martori cu ce viteză cuvintele se schimbă pe timp de pandemie, spre exemplu:

- „Как только жесткие меры самоизоляции были отменены, мы стали наблюдать рост заболеваемости, потому что большинство людей перестали соблюдать меры безопасности.” [12]
- О том, как можно лечить коронавирус, читайте в журнале «Ъ Наука» «Вакцины от ближневосточного респираторного синдрома пока нет, но полечиться можно». [13]
- “A strict or poorly designed Covid passport regime could unintentionally undermine the UK’s vaccination drive, MPs have been warned.”[14]
- Le télétravail est l’un des modes émergents de travail. (Valabil în 41 de limbi: Telemunca, Remote work, работа на удаленке)
- Scholars whose moral relativism, or fear of judging, amounted in my view to amoral intellectual solipsism, argued that instead of attributing anti-vaccination sentiment to fear, ignorance, and fatalism, I should have worked harder to understand the fundamental rationality of the vaccinophobes and their leaders. [15]
- Comme de la totalité du « parcours du vacciné » qui a été tracé par les employés municipaux en trois jours, après la décision de la maire (Europe Ecologie-Les Verts) du chef-lieu du Doubs – et présidente de la communauté urbaine –, Anne Vignot, de proposer ce « vaccinodrome à taille hu-

maine » à la population, en complément des deux sites d'inoculation déjà installés au CHRU et à la polyclinique de Franche-Comté. [16]

Credem că un cuvânt potențial poate fi realizat în două direcții: în prima, rămânând însă o potență cu adevărat inexistentă și, în a doua, o oportunitate cu adevărat realizată, care se întruchipează într-un ocazional educație. La rândul său, formațiunea ocazională este, de asemenea, implementată în două ipostaze: în prima, dacă cuvântul nu este cerut de societate și este unic, rămâne în statutul potențial-ocazional; în al doilea, dacă cuvântul este solicitat și fixat de dicționar electronic, capătă statutul de neologism și intră în categoria faptelor limba. Dar, din moment ce cuvântul potențial codifică o posibilitate, atunci în stadiul său implementare (întrupare) există o combinație a unui cuvânt potențial și apare ocazionalismul și o formație ocazional-potențială, adică cuvântul de fapt produs care există în vorbire, cu șanse de dezvoltare potențială în neologism. Neologismul este, într-un fel, implementarea semantic-expresiv posibilitățile cuvântului ocazional-potențial, datorită cărora există consolidarea cuvântului potențial în limbaj. Astfel, noul cuvânt acoperă toate ipostazele, începând cu apariția care realizează anumite potențe lingvistice și răspunde nevoilor specifice de vorbire, toate etapele generării unui cuvânt nou din vorbirea unui individ prin potența lingvistică în unitatea lexicală a sistemului lingvistic. Prin urmare, în orice caz, avem de-a face cu cuvinte noi, însă trei termeni I) „ocazionalism", 2) „cuvânt potențial", 3) „neologism" ajută la dezvăluirea completă a dezvoltării unui nou cuvânt.

Pentru ocazionalisme, momentul apariției (diacronie) și momentul utilizării (sincronicitatea) coincid, dar pe măsură ce se repetă, punctul de referință este fix (adică, ca și cum istoria utilizării cuvântului este trasată) și în acest fel, din potențial-ocazional, cuvântul se poate transforma treptat într-un neologism, apoi în cuvânt canonic. Cu toate acestea, existența neologismelor și atribuirea lor faptelor lingvistice este condiționată, deoarece acestea sunt identificate într-un dicționar de neologisme ceea ce înseamnă că aceasta este o manifestare privată a unităților de limbaj (neologisme, în cazul în care nu sunt folosite, pot dispărea cu totul) sau unile surse electronice lexicografice le acceptă la fel, datorită dezvoltării rapide acestui domen. Numai la intrarea în dicționarul general un cuvânt nou poate deveni o unitate a limbii, adică un cuvânt. Aceasta este calea posibilă pentru dezvoltarea unui nou cuvânt.

Un semn al noutății este un indicator integral al unui cuvânt nou. El poate persistă în realizări potențiale - în ocazionalisme care nu sunt reproduse în vorbire în continuare. Deci, fiecare cititor al textului care conține ocazionalismele autorului, descoperă în ele neobișnuință și noutate. Cu toate acestea, dacă cuvinte noi se utilizează treptat, se pierde noutatea și unicitatea, devenind nominalizarea obișnuită a unui fenomen, a unui obiect, calitate etc.

Se pare că factorul timp este unul dintre cei mai importanți din tranziție cuvântului potențial de la o etapă la alta, deoarece nou poate fi ceea ce este capabil îmbătrânește, pierde noutatea în decursul timpului. Fiecare epocă îmbogățește limba noi unități lexicale, deci timpul apariției pentru neologisme este condiționat, pentru că neologismele, ca și cuvintele unei limbi, se repetă de multe ori în vorbire transportatorii săi, ei trăiesc și suferă diverse schimbări, inclusiv pierderea proprietății de noutate.

Bibliografie:

COSERIU, Eugeniu, 1992-1993, Deontologia şi etica limbajului, în E. Coşeriu, Prelegeri şi conferinţe (1992-1993). Anuar de lingvistică şi istorie literară. T. XXXIII. 1992-1993. Seria A. Lingvistică. Institutul de Filologie Română „A. Philippide", p. 163-172.

Ontological categories guide young children's inductions of word meaning: Object terms and substance terms. Cognition, 38(2), 179-211.

BUSUIOC, Ileana. Despre neologisme şi neologie. Disponibil: http://docplayer.org/66311570-1-ce-este-un-neologism.html

CRYSTAL, David. (1997) A Dictionary of Linguistics and Phonetics (4th Edition). Oxford and Cambridge (Mass., USA): Blackwell Publishers Ltd.

RAY, Alein, Essays on Terminology, Translated and edited by Juan C. Sager, Amsterdam: John Benjamins publishing Company, 199
Helge NISKA Explorations in Translational Creativity: Strategies for Interpreting Neologisms (1998) Disponibil: https://www.oocities.org/~tolk/lic/kreeng2.htm)
Jacqueline, L.KAM-MEI (2001) 'A study of semi-technical vocabulary in computer science texts, with special reference to ESP teaching and lexicography.' Available from: http://hdl.handle.net/1783.1/1056 (Jacqueline, 2001: 35)
PROUVOST, J., SABLAYROLLES, J.-F., 2003, Les néologismes, Paris, PUF.
Available at: https://elibrary.ru/item.asp?id=28092490
BAHNARU, Vasile, 2009, Elemente de semasiologie română. Chişinău: Editura Ştiinţa.
COŞERIU, E., 1977, El hombre e su linguaje, Madrid, Gredos.
Медики Адыгеи призывают жителей региона не заниматься самолечением и своевременно обращаться за помощью к специалистам // «Советская Адыгея» (Майкоп), 2020.08.04.
Роспотребнадзор усилит контроль за прибывающими из Европы из-за коронавируса // Коммерсант, 2015.10.21.
STONE, Jon. Strict Covid passport regime could undermine vaccination programme, experts warn, Independent, 04 May 2021.
Disponibil: https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/covid-vaccine-passports-experts-b1841918.html
BLISS, Michael. Writing History: A Professor's Life, Toronto: Dundurn Press, 2011, page 302.
Jean-Pierre TENOUX, quoting Anne Vignot, "Vaccination des plus de 75 ans contre le Covid-19 : au gymnase Résal de Besançon, un « vaccinodrome à taille humaine »" 2021 January 19, in Le Monde.